

บทคัดย่อ

**โครงการศึกษาการดำเนินงานกองทุนสุขภาพตำบลเพื่อ
พัฒนาสุขภาวะเด็กปฐมวัย
ด้วยหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน : จังหวัดสุรินทร์**

คณะผู้วิจัย

นายวรเชษฐ์ เขียวจันทร์
อาจารย์สุพรรณกัญจนารีย์ รักอิสระ
นางสาวสิรินุช วงศ์สกุล
นายไทรรัตน์ แขวงเมืองปักษ์
สำนักพิมพ์ ปิ่นโต พับลิชชิ่ง และบริษัท ปิ่นโต ครีเอชั่น จำกัด

**เวทีขับเคลื่อน “ปลดล็อกวิกฤตพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้วยการอ่าน
และกองทุนสุขภาพในชุมชนท้องถิ่น”**

**วันพุธ ที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ณ ห้องแคทลียา โรงแรมราม่า การ์เดนส์
ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ**

สนับสนุนโดย สำนักส่งเสริมวิถีชีวิตสุขภาวะ (สำนัก 5)

ดำเนินงานโดยแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

.....การศึกษาการดำเนินงานกองทุน

สุขภาพตำบลเพื่อพัฒนาสุขภาวะเด็กปฐมวัย

ด้วยหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน : จังหวัดสุรินทร์

คำสำคัญ : เด็กปฐมวัย กองทุนหลักประกันสุขภาพ การอ่าน
พัฒนาการเด็ก

โครงการวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อ หนึ่ง ศึกษาการ
พัฒนาสุขภาวะเด็กปฐมวัยด้วยหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
ผ่านการใช้งบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไรบ้าง สอง ศึกษาปัจจัยสำคัญใด
บ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการการใช้งบกองทุนสุขภาพตำบล
เพื่อการพัฒนาสุขภาวะเด็กปฐมวัย ด้วยหนังสือและกิจกรรมส่งเสริม
การอ่าน สาม ศึกษาการเข้าถึง การอนุมัติ และการใช้งบประมาณ
ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนสุขภาพตำบล เพื่อส่งเสริมสุขภาวะเด็ก
ปฐมวัยด้วยหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ขยายผลต่อเนื่องใน
ระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ใดอย่างไร ผ่านกรอบแนวคิด/ทฤษฎี ว่าด้วย
เรื่องการวิจัยเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Implementation
Research – IR) ใช้วิธีการศึกษาสามวิธีคือ การศึกษาทบทวนวิจัย
เอกสารจากเอกสารทางวิชาการ การวิเคราะห์ระบบหลักประกัน
สุขภาพในระดับท้องถิ่นและพื้นที่ และการวิเคราะห์เกี่ยวกับหนังสือ

นิทาน การอ่าน กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ที่เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัย และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในพื้นที่เป้าหมาย จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีวิทยาทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย กระบวนการถอดบทเรียน การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แหล่งข้อมูลประกอบด้วย บุคคลสำคัญในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ ผู้ปกครอง คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกองทุนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 9 นครราชสีมา (สปสช.เขต 9) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ระยะเวลาและขอบเขตการวิจัย 5 เดือน (สิงหาคม - ธันวาคม 2561)

เนื่องจากสถานการณ์เด็กปฐมวัยในประเทศไทย มีพัฒนาการที่ล่าช้าโดยเฉพาะด้านภาษา การมุ่งทำงานเพื่อสร้างเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ด้วยหนังสือและกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน จึง เป็นจุดฉันทัดที่สำคัญในการแก้ปัญหาสถานการณ์พัฒนาการเด็กล่าช้าได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าในพื้นที่ใดเข้าถึงกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นและพื้นที่ ด้วยการของบประมาณไม่ว่าจะเป็นสถานบริการหรือหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์กรหรือกลุ่มประชาชนหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่แล้วนั้น จะนำไปช่วยพัฒนากลุ่มเด็กปฐมวัยและเด็กในชุมชนได้ ถือว่าเป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาประเทศแบบองค์รวม เพราะเด็กๆ จะกลายเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า มูลนิธิเพื่อสุขภาพชุมชน จังหวัดสุรินทร์ มีการขับเคลื่อนงานสร้างเสริม วัฒนธรรมการอ่านในชุมชนท้องถิ่นมาตั้งแต่ปี 2553 – 2561 โดยเน้นให้เกิดสวัสดิการชุมชน เพื่อ สร้างเสริมการอ่านและกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเด็กปฐมวัย ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากแผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ต่อมา

แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่านและมูลนิธิเพื่อสุขภาพชุมชน จัดประชุมกับเครือข่าย สปสช.เขต 9 นครราชสีมา นำเสนอผลการดำเนินงานที่สร้างการเปลี่ยนแปลงต่อเด็กปฐมวัยในพื้นที่จากการสร้างเสริมศักยภาพพัฒนาการและสุขภาพเด็กปฐมวัย ด้วยนิทาน หนังสือ และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อสร้างโอกาสให้องค์กรหรือกลุ่มประชาชนได้นำแนวคิด ดังกล่าวไปของงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ของตนเองได้ อีกทั้งยังมีการขยายผลไปยังชุมชนปฏิบัติการในเขตพื้นที่บริการสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) อื่นๆ เช่น เขต 10 อุบลราชธานี เขต 7 ขอนแก่น และเขต 4 สระบุรี จนทำให้ชุมชนที่มีความพร้อมและเห็นความสำคัญ ต่อเด็กปฐมวัยและเด็กในชุมชนเริ่มใช้งบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพเพื่อกลุ่มเป้าหมายนี้มากขึ้น ในพื้นที่ของตนเอง จนเกิดผลต่อเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่ดีขึ้น ผู้ปกครองมีการดูแลเอาใจใส่เด็กมากขึ้น คนในชุมชนหรือภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทกิจกรรมต่างๆ เพื่อการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในชุมชน

ปัจจัยหลักสำคัญของการเข้าถึง คือ การบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนหลักประกัน สุขภาพ พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ มีการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ได้เข้าใจระเบียบของกองทุน หาจุดเชื่อมโยงการทำงานในชุมชน พัฒนาตนเองผ่านการเขียนโครงการและการดำเนินโครงการกับกลุ่ม เด็กปฐมวัยและกลุ่มเด็กในชุมชน ต่อการพัฒนาทักษะชีวิต ความฉลาดทางเชาว์ปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ เพราะภาคประชาชนมีความเชี่ยวชาญด้านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่แล้ว

ส่วนการอนุมัติกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล ประเภทโครงการที่ศึกษาในพื้นที่พบว่า การทำให้เข้าถึงกองทุน จำเป็นต้องมีโครงการที่สื่อความหมายถึงการส่งเสริมสุขภาพ การส่งเสริมพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางเชาว์ปัญญา (IQ) โดยมีทักษะการอ่าน กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็น

เครื่องมือหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เช่น “โครงการพัฒนาส่งเสริมพัฒนาการและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล.....”

การศึกษาครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ (1) ควรมีการจัดอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ต่อ สปสช. เขตต่างๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการสร้างความเข้าใจ ด้านการสร้างเสริมศักยภาพพัฒนาการและสุขภาพเด็กปฐมวัย ด้วยนิทานหนังสือ และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน (2) การขยายแนวคิดไปยังกลไกหนุนเสริมระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุขและประชาชน) ต่อการใช้เงินกองทุนหลักประกันสุขภาพตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปี พ.ศ.2561 ข้อ 10 (2) เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการจัดกระบวนการ หรือกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคขององค์กรหรือกลุ่มประชาชน หรือหน่วยงานอื่น ดังนั้น ถ้ากลุ่มองค์กร ภาคประชาชน รวมถึงคณะกรรมการกองทุน มีความเข้าใจและชัดเจนต่อหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบการใช้เงินกองทุนแล้ว จะทำให้เกิดการจัดทำโครงการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความฉลาดทางเชาว์ปัญญา (IQ) ของเด็กปฐมวัยในพื้นที่ของตนเองได้